

"Val més un metre de r

Maria de la Pau Janer ha publicat recentment la seva darrera novel·la, *Natura d'anguila*. És la quarta novel·la d'aquesta escriptora mallorquina que, al marge de la seva activitat literària, és coneguda per ser la presentadora del programa cultural del Canal 33 *Stròmboli*. L'interès de Janer per la televisió arranca d'un llunyà estiu, ara fa nou anys, en què l'*Informatiu Balear* (l'informatiu del centre territorial de TVE a Balears) la va fitxar com a presentadora. Des d'aleshores, amb intermitències, sempre ha estat present a la televisió. Per aquesta presència al mitjà per excel·lència dels nostres dies, per ser qui és —filla del també escriptor Gabriel Janer Manila— i per l'èxit que sembla acompanyar-la sempre, Maria de la Pau Janer és una de les signatures més conegudes a les Illes i als Països Catalans. Aquest èxit mediàtic i literari, "relatiu i efímer" diu ella, li ha valgut lloances i crítiques. Per si no en tenia prou, en les propassades eleccions municipals va acceptar de presentar-se a la llista del PSOE a l'Ajuntament de Palma. Anava de número 3, com a independent, si bé després va renunciar en vista de les ferotges crítiques d'un sector femení del PSOE de Palma, que l'acusaren de ser "una florera". Janer comença a ser una persona considerablement controvertida. Aixeca odis i amors. A més, és dona, jove i guapa. De tot això, i també de la darrera novel·la que ha publicat, ens parla en aquesta entrevista.

—Per què estranya tant el títol de la seva publicació, *Natura d'anguila*?

—Supòs que estranya perquè Bernat Metge és un gran desconegut. Vaig prendre el títol d'un sermó de Bernat Metge, en què parodia els sermons recomanant que perquè les coses et funcionin a la vida i, sobretot, per ser un bon governant, has de ser de natura d'anguila: retorçut, complicat... Ara, és ben lògic que molta gent ho desconegui.

—La crítica en destaca, de la seva darrera novel·la, el fet que introduesca la crítica social.

—Sí, ja havia apuntat una mica a *Màrmara*, la crítica a Mallorca i a la seva societat. En aquesta ocasió està més desenvolupada.

—En quins aspectes?

—Com a crítica als mallorquins, a la forma tancada de viure i de veure les coses, a la manera d'especular amb el territori, la pèrdua de les arrels... tot el que és l'actitud acomodaticia del mallorquí.

Maria de la Pau Janer acaba de publicar la seva darrera novel·la, guardonada amb el Premi Carlemany 1995, 'Natura d'anguila', una obra que aporta una visió crítica de la societat mallorquina. L'obra d'aquesta escriptora, ja sigui escrita, audiovisual o fins i tot política, aixeca odis i desperta amors. Però crítiques i lloances coincideixen en un punt: l'èxit gira al seu voltant.

—Vostè és ben tractada per la crítica.

—En general sí, però sempre hi ha excepcions. En cada novel·la hi ha l'excepció de qualque persona que no em deixa tan ben parada. Però són casos molt concrets. A cada novel·la m'ha passat el mateix: cada novel·la té la crítica negativa que, curiosament, és la que recorda més la gent i la que et comenten pel carrer.

—Jove, dona, guapa, triomfadora... m'imagín que es mesclen crítiques serioses amb crítiques diguem-ne envejoses?

—(Rialles) Sí, i de fet quan em referesc a les una o dues crítiques que cada cop hi ha, em referia precisament a aquestes crítiques envejoses. O més que envejoses, jo diria que rabiosetes.

—Com les viu?

—Amb molta intensitat. Ho not molt. Molt més a Mallorca que no a Catalunya, per exemple. Supòs que cadascú a ca seva rep més que no a fora. Em sent més ben tractada als ambients culturals de Barcelona o València que no aquí. Ara, evidentment, és vera que a fora també hi ha crítiques negatives, però el fet de no viure-hi, de no ésser-hi tant, fa que les crítiques no siguin tan dures per a mi. En fi, sempre pens que si em passàs qualque cosa dolenta, segur que aquí hi hauria alguna gent que estaria ben contenta.

—Amistats perdudes, odis africans?

—Odis africans (rialles), sí, sí, odis africans.

—Per la seva forma de ser, per qui és, o per la forma d'escriure?

—Amb honestat he de dir que jo no he tirat mai la pedra que pugui haver originat aquests casos d'odis africans, que em resulten bastant penosos i incomprendibles. Sempre ha estat una agressió que em ve, a mi, de les altres persones. Supòs que també, en algun cas, he rebut l'herència, augmentada, de l'enveja a mon pare. També m'imagín que influeix el fet de viure en un lloc petit, com Mallorca, on tots ens veiem molt, massa... m'ha influït, sí. Evidentment també influeix el relatiu èxit —i ho dic clarament, molt relatiu— en la literatura que m'ha originat moltes enveges a Mallorca.

—Al marge de l'èxit, que vostè diu que és relatiu, el ben cert és que manté una presència constant als mitjans, sobretot a la televisió.

—Sí. Això m'ha condicionat molt, tot i que és una presència molt petita. Ara mateix present un programa cultural al Canal 33, *Stròmboli*, i participo en tertúlies televisives... vull dir que tampoc és el cas d'una estrella televi-

Qualitat que mil d'utopies"

JOAN CELIÀ

sió. Ara bé, és cert que la televisió té un poder immens. Però també cal tenir molt present, i jo procur sempre tenir-ho, que si efímer és l'èxit literari, encara ho és molt més el televisiu.

—*La televisió ajuda a vendre?*

—Evidentment. Funcionam per impactes i en aquest món si no crees un cert impacte, passes totalment desaparebut.

—*Un escriptor sense presència televisiva, perd capacitat d'influència social?*

—La influència social dels escriptors, surtin o no per la televisió, és molt poca. Potser la televisió ajuda a ser més conegut. Però influència en el sentit que l'escriptor sigui percebut com una veu cívica important, això no, avui dia ja no. Els grans patriarques han passat, en Llompart va ser segurament el darrer a Mallorca. També és vera que els temps han canviat molt i potser no es troba ningú que hi tengui vocació. Això, evidentment, al marge de la qualitat literària. Senzillament és que la societat ha canviat.

—*Una de les qüestions que més ha sobtat de la novel·la és la introducció del tema de l'incest.*

—Sí, és un tema difícil i dur. Per a mi era un repte perquè amb un tema tan difícil fàcilment pots caure en sortides de to o en el fulletó.

—*La seva imatge de Mallorca, almenys la que presenta al seu darrer llibre, no és gaire positiva.*

—No, francament crec que la situació és negativa. Record que mentre l'escrivia vaig trobar que el que deia un dels personatges era molt dur: "és bo ser mallorquí i viure fora de Mallorca, perquè amb el temps enyores i recordes la terra i oblides els mallorquins". És dur, sobretot tenint en compte que jo som mallorquina. Però crec que és així a vegades: és una pena ser d'una terra tan difícil. A pesar de tot jo som optimista i sempre hi ha esperança.

—*Passem a una altra qüestió. Vostè va acceptar en les passades eleccions municipals, anar de número 3 com a independent en les llistes del PSOE, la qual cosa va ser tota una sorpresa dins certs ambients, ja que se la considerava més aviat en la corda nacionalista que no a la del PSOE.*

—Sí, jo vaig acceptar, tot i que ho vaig haver de pensar molt, perquè si un pic en la meua vida tenia l'ocasió de fer una feina real i pràctica, i no teoritzar, per la cultura catalana i en català de la meua ciutat, no es podia deixar passar. No m'havia plantejat mai fins

"...Crec que és així a vegades: és una pena ser d'una terra tan difícil. A pesar de tot jo som optimista i sempre hi ha esperança."

aleshores d'entrar en la vida política, i la veritat és que, vist com va anar, havia fet molt bé de no plantejar-m'ho.

—*Com va notar que era rebuda la notícia, quan va acceptar?*

—Hi va haver de tot: enhorabones que no esperava, silencis... però amb aquests ja hi comptava. Supòs que molta gent es va sentir sorpresa pel fet que jo som nacionalista. Però jo no vaig considerar que acceptar fos renunciar a res. Bé, era una opció, optar. Sempre ho dic: val més un metre de realitat que mil d'utopies.

Miquel Payeras